

ЕПІЗООТОЛОГІЧНИЙ МОНІТОРИНГ ЩОДО БАКТЕРІАЛЬНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ, ДИКОЇ ТА ДЕКОРАТИВНОЇ ПТИЦІ НА ТЕРИТОРІЇ СХОДУ УКРАЇНИ

Глебова К.В.

Національний науковий центр «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини», м. Харків

У сучасному птахівництві бактеріальні захворювання птиці посідають значне місце, перебігаючи як моноінфекція, так і в асоціації з вірусними та паразитарними захворюваннями. Серед збудників бактеріальних інфекцій найбільш вагоме місце займають сальмонели. Сальмонельози – небезпечна токсикоінфекція людини, тварин і птиці. Зокрема, джерелом інфекції для людини є недоброякісна продукція птахівництва і тваринництва. У світі нараховується більше 2000 тисяч сероварів сальмонел, провідну роль у патології відіграють переважно сальмонели виду *Enterica*, серовари *Typhimurium* та *Enteritidis*. Здатність сальмонел тривалий час зберігати свою життєздатність у зовнішньому середовищі завдяки наявності широкого спектру факторів патогенності та унікальних ферментативних властивостей забезпечують умови для широкого розповсюдження цих збудників.

Проведення епізоотологічного моніторингу щодо бактеріальних захворювань сільськогосподарської, дикої та декоративної птиці надає можливість визначити епізоотичну ситуацію щодо цих захворювань на території Сходу України та провести своєчасне контролювання та управління перебігом інфекційного процесу в окремих групах (стадах) птиці.

Матеріали і методи досліджень. Визначення епізоотичної ситуації щодо бактеріальних захворювань у птахогосподарствах Харківської, Донецької та Луганської областей проводили шляхом аналізу та узагальнення звітних даних результатів лабораторних досліджень Донецької міжобласної державної спеціалізованої лабораторії ветеринарної медицини по хворобам птиці та результатів діагностичних досліджень лабораторії мікоплазмозів і сальмонельозів ННЦ «ІЕКВМ». Проводили бактеріологічне дослідження проб патологічного матеріалу від загиблої птиці (печінку із жовчним міхуром, серце, селезінку, кістковий мозок з трубчастої кістки), ембріони та інкубаційні яйця. У 2009 році було досліджено 1058 проб патологічного матеріалу, з них 548 голів птиці, 210 ембріонів, 300 інкубаційних яєць. У 2010 році на сальмонельоз було досліджено 1120 проб, з них 520 голів птиці, 490 інкубаційних яєць, 110 ембріонів. За 2011 рік поступило на дослідження 1483, з них 663 голів птиці, 430 ембріонів, 390 інкубаційних яєць.

Результати досліджень. При аналізі результатів бактеріологічних досліджень проб патологічного матеріалу щодо бактеріальних захворювань птиці (сальмонельозу, ешерихіозу, стафіло- та стрептококову, псевдомонозу та пастерельозу) нами було встановлено, що переважну кількість бактеріальних захворювань спричиняють ентеробактерії (ешерихії та сальмонели), практично половину усіх захворювань, що реєструють у птиці становлять сальмонельози (рис. 1).

У 2009 році в птахогосподарствах виявляли переважно інфекції, спричинені ентеробактеріями (у загальній кількості близько 90%), загальна кількість сальмонельозів при цьому становила 50,4%, частота виявлення колибактеріозів зросла на 7% у порівнянні з попередніми роками. Частота виявлення пастерельозу, псевдомонозу, стрепто- та стафілококозів залишилась на невисокому рівні та становить близько 12%. У 2010 та 2011 роках відсоткове співвідношення усіх бактеріозів птиці, що розглянуті в цій статті, залишились на рівні минулого року.

Найбільш актуальними патогенами, що складають найбільший потенційний ризик для здоров'я людини, залишаються ентеробактеріозі птиці (сальмонельози та колибактеріози), чисельність яких превалює над іншими бактеріальними захворюваннями птиці.

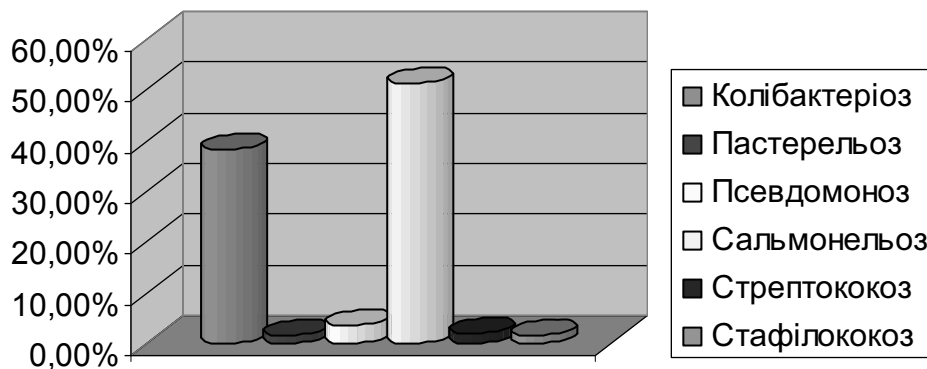

Рис. 1 Розповсюдженість бактеріальних захворювань птиці

В останні роки спостерігається стабільна тенденція щодо збереження великої кількості сальмонельозів (від 48,5% до 51,2%) серед числа інших бактеріальних захворювань (рис. 2).

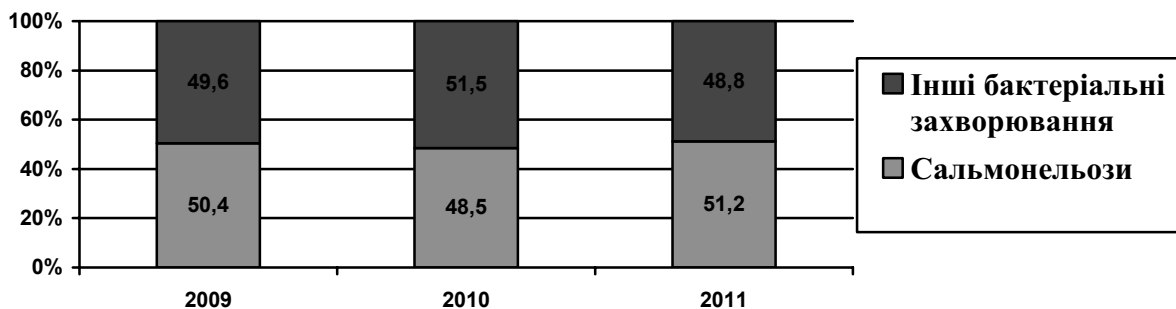

Рис. 2 Динаміка зміни кількості сальмонельозів серед числа інших бактеріальних захворювань птиці

Як видно з даних рис. 3 сальмонельози, спричинені убиквітарними серотипами *Salmonella Enteritidis* та *Salmonella Typhimurium*, складають близько трьох чвертей від загальної кількості цих інфекцій, тоді як серотипи патогенні тільки для птиці *Salmonella Pullorum* та *Salmonella Gallinarum*, спричиняють не більше 23,4 % захворювань. Ця тенденція також стабільно зберігається протягом останніх 3-х років.

Рис. 3 Кількісне співвідношення сальмонельозів птиці, спричинених різними серотипами сальмонел

Висновок. Таким чином, аналіз епізоотичної ситуації в птахогосподарствах Сходу України за 2009-2011 рр. свідчить про те, що серед бактеріальних інфекцій превалюють ентеробактеріози. Близько 50 % усіх хвороб припадають на сальмонельози, три чверті з яких спричиняються серотипами сальмонел, що є потенційно небезпечними не тільки для сільськогосподарської птиці, але і для людини.

Список літератури

1. Салаутин, В.В. Дифференціальна діагностика сальмонеллеза птиц [Текст] / В.В. Салаутин // Ветеринария – 2004. – № 2. – С. 22-25.
2. Гусев, А.А. [Текст] / А.А. Гусев, Т.Х. Чурукба, С.С., Козак // Профилактика сальмонеллезов и снижение микробной обсемененности на тушках птицы // Ветеринария – 1997. – № 10. – С. 52-53.
3. Короткова, И. [Текст] / И. Короткова, И. Трофимов // Энтеротоксемия кур/ Птицеводство – 2007. – № 12. – С. 35.
4. Волянський, Ю.Л. [Текст] / Ю.Л. Волянський, Н.В. Качур, С.С. Драгуть, В.О. Бусол, В.Ф. Бабкін, В.О. Доценко // Екологічні аспекти епідеміології сальмонельозів // Тваринництво України. - 1993. - № 5-6. – С. 24.
5. Стегний, Б.Т. [Текст] / Б.Т. Стегний, С.С. Драгуть / Значение сальмонеллезов птицы в ветеринарной медицине // Вет медицина: Міжвід. тематич. наук. зб. - X., 2003. - Вип. 81. - С. 286-291.
6. Стегний, Б.Т. [Текст] / Стегний Б.Т., Драгуть С.С. // Случай вспышки сальмонеллеза цыплят, вызванный S. enteritidis // Вет медицина: Міжвід. тематич. наук. зб. - X., 2003. - Вип. 82. – С. 548-550.
7. Драгуть, С.С. [Текст] / С.С. Драгуть Удосконалення заходів боротьби з сальмонельозом птиці // Вет медицина: Міжвід. тематич. наук. зб. - X., 2005. - Вип. 84. – С. 1232-1236.
8. USA [text] / S. Roberts [et al.] // J. Wildlife Dis. – 2001. – 37: 1. P. 82–88.
9. Damages caused on broiler chickens by the induced action of Mycoplasma gallisepticum and Escherichia coli [text] / O.D. Rodrigues [et al.] // Revista Brasileira de Medicina Veterinaria. – 2001. – 23: 6. – P. 240–243.
10. Болезни птиц: учебное пособие [текст] / Б.Ф. Бессарабов [и др.] // СПб.: Лань. – 2007. – 448 с.
11. Результати епізоотологічного моніторингу щодо мікоплазма галлісептікум-інфекції та бактеріальних хвороб на території України [текст] / О.В. Обуховська, Е.П. Петренчук, К.В. Глебова та ін. // Ветеринарна медицина: міжвід. темат. наук. зб. – X., 2010. – Вип. 94. – С. 182–185.
12. Аналіз епізоотичної ситуації щодо бактеріальних хвороб птиці в птахогосподарствах Харківської області / О.В. Обуховська, Е.П. Петренчук, К.В. Глебова, Н.В. Крюкова, А.М. Гонтьор, О.В. Гриненко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини: зб. наук. пр. / ХДЗВА. – X., 2009. – Т. 1, Ч. 2, Вип. 19. – С. 123–128.
13. Определитель бактерий Берджи [Текст]: пер. с англ. / под ред. Дж. Хулта, Н. Крига, П. Снита [и др.] – М.: Мир, 1997. – 432 с.

EPIZOOTOLOGICAL MONITORING OF BACTERIAL DISEASES OF AGRICULTURAL, WILD AND DECORATIVE BIRDS ON THE TERRITORY OF EASTERN UKRAINE

Glebova K.V.

National Scientific Center "Institute of Experimental and Clinical Veterinary Medicine", Kharkiv

The article presents data on epizootic monitoring of poultry bacterial diseases in eastern Ukraine over the period 2009-2011. There was determined that on average, from the pathological material from birds mostly infections caused by enterobacteria were found (a total of about 90%), the total number of salmonella in this case was 50.4%, the detection rate colibacteriosis increased by 7% compared with previous years. The incidence of pasteurellosis, pseudomonosis, streptococosis and staphylococcosis remained at a low level, accounting for about 12%. Trends to reduce the number of positive bacteriological studies on salmonellosis has not been noted. It is shown that poultry is the source of the not only host-adapted serovars of *Salmonella* (*S. Gallinarum* - *Pullorum*), but also those that are pathogenic to other farm animals and humans (*S. Enteritidis*, *S. Typhimurium*, *S. Dublin* and others).